

PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY
Główny Inspektorat Pracy

Bezpieczeństwo pracy na stacjach autogazu

(informacja na posiedzenie Rady Ochrony Pracy)

Warszawa - październik 2005 r.

Wprowadzenie

Branża gazu płynnego jest jedną z najdynamiczniej rozwijających się branż w Polsce. W okresie ostatnich czternastu lat (1991-2004) sprzedaż gazu płynnego propanbutan wzrosła aż 12-to krotnie, osiągając w 2004 r. rekordową wielkość - 2 mln 100 tys. ton gazu. Tak szybki wzrost ilości sprzedaży LPG i rozwój sieci handlowej zajmującej się jego dystrybucją wynikają przede wszystkim z konkurencyjnej ceny tego paliwa.

Największa dynamika wzrostu ma miejsce w segmencie rynku autogazu. W 2004 roku sprzedano w Polsce 1 mln 440 tys. ton autogazu (tj. o 35% więcej niż rok wcześniej). Żaden europejski rynek LPG nie może poszczycić się tak ogromnym tempem wzrostu. Na segment autogazu przypadało w Polsce w ubiegłym roku aż 69 % rynku LPG. Wyniki pierwszego półrocza br. potwierdzają utrzymywanie się tej tendencji wzrostu.

Nastąpił także w naszym kraju znaczący wzrost liczby stacji paliw prowadzących dystrybucję autogazu. Na koniec w 2004 r. ich liczba przekroczyła 5900 (w 2003 r. było ich 4500). **Pod względem liczby stacji autogazu Polska stała się światowym liderem** (Polska – 5900 stacji autogazu, USA – 4300, Turcja – 4000, Australia – 3240, Meksyk – 3000, Włochy – 2150, Holandia – 2100, Japonia – 1900 itd. *(dane Polskiej Organizacji Gazu Płynnego)*).

Kraj nasz przoduje również pod względem liczby samochodów zasilanych autogazem. W 2004 roku ich liczba przekroczyła **1 mln 450 tys.**, plasując Polskę na pozycji **lidera europejskiego** (w 2004 r. wyprzedziliśmy Włochy z 1 mln 220 tys. samochodów z instalacjami na gaz płynny). Pod tym względem zajmujemy również pozycję **wicelidera światowego** (po Korei Południowej – 1 mln 723 tys. samochodów zasilanych autogazem).

Tak dynamicznemu rozwojowi branży nie zawsze towarzyszyła należyta dbałość pracodawców o sprawy bezpieczeństwa i higieny pracy. Przeprowadzone przez Państwową Inspekcję Pracy pilotażowe kontrole przestrzegania przepisów i zasad bhp na stacjach paliw płynnych ujawniły wiele nieprawidłowości i uchybień, zwłaszcza w sferze technicznego bezpieczeństwa pracy. Kontrolom poddano zarówno stacje o pełnym profilu sprzedaży (prowadzące dystrybucję benzyn, oleju napędowego i autogazu) jak i stacje paliw zajmujące się wyłącznie sprzedażą benzyn i oleju napędowy lub też stacje prowadzące wyłącznie dystrybucję autogazu. **Kontrole wykazały, że w stacjach, które prowadziły dystrybucję autogazu, odsetek nieprawidłowości był prawie we wszystkich obszarach większy niż w pozostałych.**

Konsekwencją stwierdzonego stanu było przeprowadzenie w roku ubiegłym i bieżącym kompleksowych kontroli przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Objęto nimi 1305 stacji paliw płynnych, w tym 1197 stacji prowadzących detaliczną sprzedaż autogazu. I tak w 2004 roku kontrole przeprowadzono w 495 stacjach paliw płynnych,

w tym 387 zajmujących się sprzedażą autogazu, oraz 108 stacjach paliw prowadzących wyłącznie dystrybucję benzyn i oleju napędowego (w 2005 roku – skontrolowano 810 stacji paliw, z których wszystkie prowadziły dystrybucje autogazu).

W ponad 92 % stacji paliw - poza sprzedażą benzyn, oleju napędowego i autogazu - prowadzono również dystrybucję gazu płynnego propan-butan w butlach, przeznaczonego do celów grzewczych. Spośród poddanych kontrolom stacji paliw ponad połowę stanowiły stacje całodobowe, w co piątej prowadzono działalność gastronomiczną (bar, restauracja), a w co drugiej znajdowały się obiekty o charakterze handlowym (sklep). Przeważająca część skontrolowanych stacji paliw zlokalizowana była na terenie małych miast i wsi.

Wśród 810 stacji autogazu, poddanych kontrolom w 2005 roku, w bezpośrednim sąsiedztwie lub na terenie rozlewni gazu płynnego propan-butan zlokalizowane były 32 stacje.

Łącznie w skontrolowanych w 2005 roku stacjach prowadzących dystrybucję autogazu zatrudnionych było 7034 pracowników, z czego około jedną czwartą (1693) stanowiły kobiety (w większości przypadków zatrudniane były na stanowiskach pomocniczych, np. obsługi biurowej, małej gastronomii, sprzątaczek, chociaż taką zdarzały się stacje z częściową obsługą kobiecą). W grupie skontrolowanych w 2005 roku stacji 58 stanowiły podmioty samozatrudniające się.

Charakteryzując skontrolowane stacje autogazu należy zwrócić uwagę na fakt, iż na rynku paliw występuje znaczna zmienność podmiotów świadczących tę działalność i różnorodność form zatrudnienia:

- duża liczba stacji działa w ramach większej firmy (ogólnopolskiej sieci np.: Orlen, BP, Shell, Statoil itp. lub innej firmy dysponującej większą liczbą stacji), przy czym nie wszystkie należą do określonej sieci; są z nimi stowarzyszone,
- następują częste zmiany podmiotu świadczącego działalność (zmiana właściciela, dzierżawienie, agenci itp.),
- na stacjach paliw płynnych (już istniejących i nie sprzedających wcześniej paliwa LPG) montowane są instalacje do dystrybucji autogazu,
- powstają nowe stacje autogazu (mimo dużej liczby już istniejących),
- coraz powszechniejszą formą zatrudnienia w stacjach zajmujących się wyłącznie sprzedażą autogazu staje się samozatrudnianie (właściciele nie są pracodawcami, nie zatrudniają pracowników).

Wyniki kontroli przeprowadzonych w 2005 roku

Wyniki kontroli nie napawają optymizmem. Wskazują na nieprzestrzeganie przez część pracodawców i pracowników stacji przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Kontrolujący ujawnili wiele przypadków świadczących o bagatelizowaniu, a niejednokrotnie

lekceważeniu, spraw bezpieczeństwa. Budzić to musi zrozumiąły niepokój, tym większy, że ryzyko wybuchu i pożaru w zakładach operujących gazem płynnym propan-butan jest duże. Świadczyć to może o niezdawaniu sobie przez pracodawców w pełni sprawy z faktu, że uaktywnienie się zagrożeń w stacji paliw prowadzi często do tragicznych w skutkach zdarzeń: ofiar wśród pracowników i klientów stacji oraz strat materialnych. Tym tłumaczyć z pewnością należy, że stacji, w których kontrolujący nie stwierdzili nieprawidłowości było mniej niż 5%. Stacji, w których kontrolujący ujawnili od 1 – 4 nieprawidłowości było zaledwie 9,8 %. W znaczącej większości przeważały stacje, w których kontrolujący ujawnili pięć i więcej nieprawidłowości. W blisko połowie stacji kontrolujący ujawnili 10 i więcej nieprawidłowości. Stacji, w których ilość stwierdzonych nieprawidłowości przekroczyła 25 było aż 20, w tym ponad 30 nieprawidłowości stwierdzono w sześciu skontrolowanych stacjach prowadzących dystrybucję autogazu.

O nieodpowiedzialności pracodawców świadczyć mogą m.in. stwierdzone przez kontrolujących liczne przypadki dopuszczania do pracy i zatrudniania na dłuższy okres, z tak niebezpiecznym produktem jakim jest gaz płynny, pracowników bez wymaganego szkolenia w zakresie bhp. Przypadków takich ujawniono ponad 750 (w **co czwartej** stacji autogazu zatrudniano pracowników bez szkolenia wstępnego, a w **co piątej** bez szkolenia okresowego).

Inspektorzy pracy ujawnili także, iż **427 pracowników nie posiadało obowiązkowych dodatkowych uprawnień kwalifikacyjnych Transportowego Dozoru Technicznego do napełniania zbiorników samochodowych LPG**. Nieprawidłowość stwierdzono w 22 % skontrolowanych stacji autogazu. Nie trudno sobie wyobrazić, czym to może skutkować.

W co szóstej stacji dopuszczono do pracy pracowników bez wstępnych badań lekarskich. Również w co szóstej stacji stwierdzono przypadki zatrudniania pracowników bez okresowych badań lekarskich. Nieprawidłowości te dotyczyły 431 pracowników.

Kontrolujący stwierdzili również nie przestrzeganie przepisów dotyczących odzieży i obuwia roboczego. Ujawniono je w 37,5 % skontrolowanych stacjach. W co piątej - pracodawca nieprzydzielił pracownikom odpowiednich środków ochrony indywidualnej.

Mimo, że większość kontrolowanych stacji paliw funkcjonuje od dłuższego czasu to aż w **120 przypadkach** (co siódma stacja) **pracodawcy nie przedłożyli decyzji pozwoleń na ich użytkowanie**. Kontrolujący ujawnili także, że **pracodawcy co szóstej skontrolowanej stacji autogazu (137 stacji) nie zawiadomili na piśmie Państwowej Inspekcji Pracy o miejscu, rodzaju i zakresie prowadzonej działalności**.

W 102 stacjach autogazu (w co ósmej skontrolowanej stacji) stwierdzony przez inspektorów PIP stan zaplecza higieniczno sanitarnego nie spełniał minimalnym wymagań określonym w przepisach bezpieczeństwa i higieny pracy.

Bardzo wysoki był także odsetek stacji, w których nie przeprowadzono oceny ryzyka zawodowego oraz nie poinformowano pracowników o ryzyku związanym z wykonywaną pracą. Nieprawidłowości te stwierdzono w **co drugiej stacji**. Wyniki kontroli wskazują także, że w części stacji, w których przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego nie zostały zidentyfikowane wszystkie zagrożenia występujących na stanowiskach pracy, niezapewniono odpowiednio przygotowanych osób do przeprowadzenia oceny oraz niezrealizowano w całości jej celów (nie były one często prowadzone pod kątem działań i zachowań profilaktycznych, a jedynie dla spełnienia przepisu bhp i okazania dokumentacji instytucjom kontrolnym). Często też ocena nie podlegała weryfikacji i nie stanowiła instrumentu wymuszającego stałą poprawę warunków bezpieczeństwa i higieny pracy, itd.

Kontrole ujawniły znaczący odsetek stacji, w których nie przestrzegano przepisów dotyczących stanowisk i procesów pracy. I tak:

- w 299 stacjach autogazu (37 % skontrolowanych) stwierdzono uchybienia i nieprawidłowości w zakresie prawidłowego wyznaczenia lub oznakowania stref zagrożonych wybuchem,
- w ponad jednej trzeciej stacji występowały nieprawidłowości w zakresie oznakowania identyfikacyjnego, informacyjnego i znakami bezpieczeństwa instalacji gazu płynnego,
- w 30 % stacji nie opracowano lub nie udostępniono pracownikom do stałego korzystania instrukcji bhp dotyczących prowadzonych procesów,
- w co czwartej stacji nie zapewniono instrukcji postępowania awaryjnego dla obsługi instalacji,
- ponad połowa odmierzaczy autogazu nie posiadała umieszczonej na nich, wymaganej przepisami, informacji „*Stacja nie napełnia butli gazem płynnym*”. (Proceder napełnienia butli gazem płynnym na stacjach paliw jest prawnie zakazany. Prowadzić może do poważnych zagrożeń dla użytkowników butli. Inspektorzy Państwowej Inspekcji Pracy podczas kontroli ujawnili takie przypadki).

Kontrole wykazały również nieprawidłowości dotyczące eksploatacji maszyn i urządzeń. Niepokojącym zjawiskiem jest, iż **w 47 stacjach** (w co siedemnastej) **eksploatowano urządzenia poddozorowe** (m.in. zbiorniki ciśnieniowe LPG) **bez decyzji Urzędu Dozoru Technicznego dopuszczających je do eksploatacji**.

Zaniepokojenie budził także brak wyposażenia odmierzaczy gazu płynnego w zawory samoodcinające (w tzw. słabe złącza), stanowiące podstawowe zabezpieczenie przed awaryjnym wyciekiem gazu. Stwierdzono przypadki eksploatacji zaworów niesprawnych czy wyposażenia odmierzacza gazu tylko w jeden zawór samoodcinający na przewodzie elastycznym łączącym odmierzacz z tankowanym pojazdem, przy jednoczesnym braku zaworu samoodcinającego na przyłączy dystrybutora do przewodów

instalacji gazowej. Nieprawidłowości dotyczące „słabego złącza” ujawniono w **co dziesiątej** skontrolowanej stacji autogazu. Także w **co dziesiątej** stacji stwierdzono brak właściwego zabezpieczenia odmierzaczy gazu przed najechaniem na nie obsługiwanych pojazdów.

Ujawniono też wiele nieprawidłowości związanych z eksploatacją urządzeń i instalacji elektroenergetycznych. **Inspektorzy pracy ujawnili w 51 stacjach autogazu eksploataowanie w strefach zagrożony wybuchem urządzeń w wykonaniu zwykłym (a nie w wykonaniu Ex). W co szóstej stacji nie spełniono wymagań w zakresie zapewnienia ochrony antyelektrostatycznej w przestrzeniach zewnętrznych zagrożonych pożarem i wybuchem, a w co dziewiątej - nie zapewniono ochrony odgromowej obiektów stacji. Nieprawidłowości dotyczyły także braku (w co piątej stacji) potwierdzonej badaniami skuteczności ochrony przeciwporażeniowej przed dotykem bezpośrednim i pośrednim.**

Kontrolujący stwierdzili, że w **co szóstej stacji** prowadzącej, poza dystrybucją autogazu, również sprzedaż gazu płynnego propan-butan w butlach, **nie spełniono wymagań bezpieczeństwa związanego ze składowaniem butli**. Dotyczyło to przede wszystkim niewłaściwego umiejscowienia na otwartej przestrzeni kontenerów z butlami lub magazynowania znacznej liczby butli z gazem płynnym w nieprzystosowanych do tego celu pomieszczeniach. Ponadto w **co piątej stacji zawory i króćce składowanych na jej terenie butli nie były zabezpieczone przed uszkodzeniami mechanicznymi**.

Należy podkreślić, że stopień respektowania przepisów bhp przez poszczególnych pracodawców był znacznie zróżnicowany. Obok stacji, których stan rażąco odbiegał od wymagań obowiązujących przepisów, nie były rzadkością stacje, gdzie pracodawcy stworzyli pracownikom bezpieczne warunki pracy. Coraz większą grupę stanowią pracodawcy świadomi zagrożeń jakie spowodować może eksploatacja niewłaściwie dobranych i niewłaściwie konserwowanych urządzeń pracujących w strefach zagrożenia wybuchem. Zdając sobie sprawę, iż uszkodzenie parku maszynowego spowoduje przestoje w pracy i straty finansowe dla przedsiębiorstwa dbają o utrzymywanie urządzeń w dobrym stanie technicznym. Najmniej uchybień i nieprawidłowości stwierdzono na stacjach należących do dużych koncernów, najwięcej zaś w małych stacjach LPG, dotychczas nie kontrolowanych przez PIP. Wyniki kontroli wskazują także, że w większości stacje działające w małych aglomeracjach miejskich i wsiach znajdują się w gorszym stanie technicznym, a pracodawcy znacznie częściej nie przestrzegają obowiązujących przepisów prawa pracy oraz lekceważą zagrożenia występujące przy eksploatacji instalacji.

Przypadki rażącego łamania elementarnych zasad i przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy z roku na rok są mniej liczne. Wynikać to może również z konsekwentnie realizowanej przez Państwową Inspekcję Pracy polityki nakierowanej na systematyczne

i szczegółowe kontrole w zakładach branży paliwowej. Wiadomości o prowadzeniu tak sprofilowanych kontroli docierają do szerokich kręgów pracodawców i działają prewencyjnie. Wynika z tego także wniosek, iż kontrole stacji paliw płynnych prowadzących dystrybucję autogazu należy kontynuować w latach następnych do czasu zauważalnej poprawy stanu bezpieczeństwa.

Ujawnione w wyniku kontroli niedociągnięcia związane z szeroko pojętym przygotowaniem pracowników do pracy, nieprzeprowadzaniem lub brakami w ocenie ryzyka zawodowego czy też brakiem aktualnych zaświadczeń kwalifikacyjnych świadczyć mogą albo o marginalnym traktowaniu przez pracodawców spraw formalnych, niezwiązanych bezpośrednio z bezpieczeństwem technicznym, albo o poszukiwaniu oszczędności wynikających z niekierowania pracowników na specjalistyczne kursy i szkolenia. Można także przypuszczać, że pracodawcy nie zawsze są świadomi tego, iż błędy ludzkie mogą, w sposób nie mniejszy jak uszkodzenia maszyn, prowadzić do poważnych zagrożeń bezpieczeństwa, a tym samym do powstania ogromnych strat.

Środki masowego przekazu stosunkowo rzadko podają do publicznej wiadomości informacje o pożarach na stacjach paliw, choć takie zdarzenia występują nierzadko. Według oficjalnych danych w latach 2002 – 2004 na stacjach paliw miały miejsce 73 pożary. W rzeczywistości było ich znacznie więcej. Ugaszone w zarodku i nie powodujące większych strat w mieniu właściciela stacji paliw, nie były zgłaszane do Państwowej Straży Pożarnej.

Środki prawne

O skali ujawnionych nieprawidłowości świadczyć może ilość środków prawnych zastosowanych przez inspektorów PIP w 2005 r.:

- 8 103 decyzji nakazowych, w tym:
 - 59 decyzji wstrzymania prac,
 - 149 decyzji skierowania 327 pracowników do innych prac,
 - 2 461 wniosków zawartych w wystąpieniach,
- 288 mandatów karnych na kwotę 145 120 zł
- 6 wniosków o ukaranie do sądu,
- 29 środków oddziaływania wychowawczego
- 10 upomnień.

Ponadto stwierdzając występowanie w kontrolowanej jednostce nieprawidłowości, inspektorzy pracy skierowali ponad 135 pism, w tym m.in. do właściwych:

- Powiatowych Inspektoratów Nadzoru Budowlanego – 58 pism dotyczących stacji autogazu eksploatowanych bez decyzji na użytkowanie,

- Urzędów Dozoru Technicznego – 35 pism dotyczących użytkowania urządzeń poddózorowych, na eksploatację których wymagane są decyzje UDT,
- Powiatowych Komend Państwowej Straży Pożarnej – 27 pism dotyczących stanu sprzętu ppoż. oraz ilości magazynowanych butli.

Wystosowali ponadto pisma m.in. do Inspekcji Handlowej, Inspekcji Ochrony Środowiska, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Starostwa Powiatowego, firm zajmujących się dystrybucją butli z gazem, dostarczających niezabezpieczone kołpakami butle z gazem płynnym, informujące o stwierdzonych nieprawidłowościach.

W trakcie prowadzonych kontroli inspektorzy pracy udzielili także ponad 4950 porad z zakresu prawa pracy, z czego ok. 60 % stanowiły porady dotyczące technicznego bezpieczeństwa pracy.

Przyczyny stwierdzonych nieprawidłowości

Według pracodawców:

- słaba kondycja finansowa i wysokie koszty pracy (przyczynę tą wskazują najczęściej pracodawcy prowadzących niewielkie stacje paliw. Przy zatrudnieniu jednego do kilku pracowników wydatki na szkolenie bhp, uzyskanie dodatkowych kwalifikacji, zapewnienie realizacji zadań służby bhp, okresowe przeglądy instalacji itd. stanowią znaczące obciążenie),
- złożoność prawa pracy, często wprowadzane do niego zmiany, utrudniające rozumienie i właściwą interpretację przepisów, w tym także wymagań bezpieczeństwa pracy,

W ocenie inspektorów pracy:

- nieznanomość przez pracodawców przepisów prawa oraz zasad bhp, co potwierdziły wyniki kontroli (201 pracodawców nie odbyło szkolenia dla pracodawców, a 165 szkolenia niezbędnego do wykonywania zadań służby bhp),
- brak wiedzy technicznej i doświadczenia w branży paliwowej (uwzględniając, iż koszt uruchomienia stacji autogazu nie jest zbyt wysoki, często działalność tę podejmują przedsiębiorcy nie posiadający żadnego doświadczenia w branży i bez doświadczenia w prowadzeniu jakiegokolwiek działalności gospodarczej),
- dążenie pracodawców do jak najszybszego odzyskania zainwestowanych pieniędzy (poszukiwanie oszczędności ma miejsce już na etapie inwestycji i skutkuje prowizorycznymi rozwiązaniami zastępczymi, rezygnacją z niektórych zabezpieczeń, np. zaworów samoodcinających, brakiem zadaszenia nad stanowiskiem tankowania pojazdów i odmierzaczem gazu, przystąpienie do użytkowania stacji przed całkowitym zakończeniem

robót i uzyskaniem pozwolenia na jej użytkowanie, tj. uruchamianie stacji bez uprzedniego uzyskania stosownej decyzji administracji terenowej, bez decyzji UDT na eksploatację zbiorników i innych urządzeń podlegających dozorowi technicznemu, bez powiadomienia organów PIP),

- brak staranności i niedostrzeganie potrzeb np. w zakresie stosowania barw i znaków ostrzegawczych, opracowania i udostępnienia instrukcji bhp, itd,
- bagatelizowanie przez pracodawców zagrożeń (niewłaściwe składowanie butli z gazem, stosowanie niewłaściwych urządzeń elektroenergetycznych w strefach zagrożonych wybuchem, nieprzestrzeganie terminów okresowych przeglądów urządzeń i instalacji, niewyposażenie pracowników w antyelektrostatyczną odzież ochronną i rękawice chroniące dłonie przed odmrożeniem itp.),
- brak należytej staranności przy wykonywaniu obowiązków pracodawcy oraz osób kierujących pracą pracowników (m.in. niepoddawanie pracowników szkoleniom w dziedzinie bhp, badaniom lekarskim, niekierowanie ich na szkolenia w celu uzyskania dodatkowych wymagań kwalifikacyjnych itd.),
- lekceważenie obowiązku projektowania stacji z uwzględnieniem wszelkich wymagań bhp i bezpieczeństwa pożarowego oraz tolerowanie przez rzeczoznawców ds. bhp i ppoż. wadliwych rozwiązań projektowych (m.in. niezachowanie wymaganych odległości na stacjach paliw, brak właściwego zabezpieczenia odmierzaczy autogazu itd.),
- nieprzykładanie należytej wagi do oznakowania instalacji technologicznych, miejsc zagrożonych wybuchem oraz lekceważenie zagrożeń jakie stworzyć może brak skutecznego zabezpieczenia instalacji gazowych przed mechanicznym uszkodzeniem przez tankowane pojazdy,
- zmieniające się wymogi formalnoprawne regulujące zasady funkcjonowania stacji paliw.

Efekty

Dotychczasowa realizacja decyzji i wniosków pokontrolnych zapewniła nie tylko poprawę warunków pracy pracowników obsługujących instalacje stacji paliw, ale także bezpieczeństwo kierowców tankujących pojazdy oraz osób postronnych przebywających blisko stacji. Uwzględniając, że tegoroczne kontrole zakończone zostały w lipcu br., realizacja części decyzji nakazowych i wniosków nie została jeszcze zakończona. Realizacja wielu jest w toku. Do czasu sporządzenia niniejszej informacji poprawę stanu bhp uzyskano głównie poprzez usunięcie nieprawidłowości uregulowanych w decyzjach ustnych oraz decyzji terminowych, których wyznaczony termin realizacji minął lub minie w najbliższym czasie. Dotychczas zrealizowano ponad 40 % wszystkich wydanych decyzji nakazowych oraz wniosków zawartych w wystąpieniach.

Do zauważalnych już efektów działania inspektorów pracy zaliczyć można m.in. poprawę oznakowania dróg wewnątrzzakładowych, zastosowanie oznaczeń bhp tam, gdzie było to niezbędne lub wynikało z przepisów, wdrożenia na stacjach zasad ruchu kołowego i pieszego, zapewnienia wykonania oceny ryzyka zawodowego i poinformowania pracowników o ryzyku zawodowym wiążącym się z pracą wykonywaną na terenie stacji, zapewnienia instrukcji techniczno-ruchowych i instrukcji dotyczących prowadzonych procesów, zlikwidowania nieprawidłowości w przydziale odzieży i obuwia (w tym przede wszystkim przydziału odzieży i obuwia w wykonaniu nie powodującym gromadzenia się elektryczności statycznej), zapewnienia pracownikom aktualnych zaświadczeń kwalifikacyjnych zezwalających na napełnianie zbiorników samochodowych gazem płynnym, zapewnienie szkoleń wstępnych i okresowych, spełnienie wymagań ochrony antyelektrostatycznej w przestrzeniach zagrożonych wybuchem, zapewnienie ochrony przeciwporażeniowej przed dotykiem bezpośrednim i pośrednim, uzyskanie przez pracowników aktualnych orzeczeń o braku przeciwwskazań do pracy na zajmowanych stanowiskach i inne.

Przykładów zakładów, w których osiągnięto znaczącą poprawę warunków bezpieczeństwa i higieny pracy można przytoczyć wiele. Mogą nimi być małe stacje autogazu w Chorzelowie i Krasnem (woj. podkarpackie). Kontrole tych stacji wykazały wiele nieprawidłowości i uchybień (wydano łącznie 28 decyzji nakazowych i 11 wniosków). Pracodawcy poinformowali o zrealizowaniu wszystkich decyzji i wniosków. I tak m.in.:

- zapewniono właściwe warunki składowania butli z gazem propan – butan,
- wykonano pomiary skuteczności ochrony przeciwporażeniowej urządzeń i instalacji elektroenergetycznych,
- zapewniono wentylację w pawilonach stacji, w tym ogrzewanej katalitycznym ogrzewaczem gazowym (bez odprowadzenia spalin),
- oznakowano znakami ostrzegawczymi zbiorniki gazu propan butan,
- wyposażono odmierzacze gazu płynnego w zawory samoodcinające, zabezpieczające przed awaryjnym wyciekami gazu.
- przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego związanego z wykonywaną pracą,
- wyposażono pracowników w środki ochrony indywidualnej posiadające oznaczenie CE,
- opracowano instrukcje technologiczne i postępowania na wypadek awarii,
- zabezpieczono odmierzacze gazu przed najeżdżaniem na nie pojazdów.

Podsumowanie i wnioski

- mimo stwierdzonych wyraźnych symptomów zjawisk pozytywnych skutkujących poprawą warunków bezpieczeństwa i higieny pracy, nadal stan bezpieczeństwa na stacjach autogazu nie można uznać za zadowalający. Nadal w wielu stacjach autogazu

nieprzestrzegających przepisów bhp i ppoż. ryzyko uaktywnienia się zagrożenia pożarowo-wybuchowego jest znaczne,

- skala ujawnionych nieprawidłowości przemawia za koniecznością kontynuowania w 2006 r. kontroli stacji autogazu, koncentrując je głównie wokół zagadnień technicznego bezpieczeństwa pracy i wybranych zagadnień prawa pracy. Kontrolom poddać należy przede wszystkim stacje zlokalizowane w niewielkich aglomeracjach miejskich i na wsiach, prowadzące wyłącznie dystrybucją autogazu. Ponadto część skontrolowanych w latach ubiegłych stacji paliw płynnych poddać należy rekontrolom w zakresie realizacji decyzji nakazowych.
- istnieje konieczność propagowania, wśród pracodawców zajmujących się dystrybucją paliw płynnych, w tym szczególnie autogazu, zasad i przepisów bezpieczeństwa pracy i ochrony przeciwpożarowej poprzez rozszerzenia i zdynamizowania pozakontrolnych form oddziaływania prewencyjno-profilaktycznego,
- w związku ze wzrostem liczby stacji autogazu i „nasyceciem” nimi terenu oraz związaną z tym zmniejszającą się ich rentownością, zachodzi obawa, iż spowodować to może w przyszłości dalsze ograniczanie przez przedsiębiorców nakładów na bezpieczeństwo i higienę pracy, zwłaszcza w odniesieniu do małych stacji, których właściciele nie posiadają odpowiednich środków finansowych.